

Theoretical Foundations and International Models for the Organization of Forensic Economic Expertise

Pavlo Ivankov¹

Abstract. *The growth of criminalization of society and economic crime requires active reform of criminal and judicial proceedings institutions, where forensic expertise is a vital link. This necessitates modelling the organizational structure of effective forensic economic expertise. The article aims to substantiate and deepen theoretical approaches to organizing forensic economic expertise using European norms and best foreign practices. The author used a system-structural approach and a comparative law method to achieve this goal. The article analyzes the structure of institutional and organizational support for forensic expert activities in Ukraine. It identifies the risks of organizing forensic expertise, considering three levels of state policy implementation in this area. The main risks are conflict of interest, lack of a single methodological base, limited transparency and independence, duplication of functions, inefficient use of resources, and dependence of forensic experts on the department's management. These risks directly affect the effectiveness of the departmental format for performing forensic expertise. An essential part of the study is the analysis of the models of organization of forensic expertise in Poland, Lithuania, and Germany. Ukraine must adopt foreign experience to achieve institutional separation of expert activity from the investigation and the parties to the process, forming a single methodological base and ensuring experts' professional autonomy and responsibility. In addition, the article provides directions for reforming the organizational structure of forensic expertise within the framework of implementing European norms adopted by the European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). Implementing these directions will ensure increased trust in expert opinions and harmonization of Ukrainian legislation with the European legal environment.*

Keywords: *forensic economic expertise, subjects in the field of forensic expertise, forensic expert, methodology of forensic expertise, organization of forensic expertise.*

Received: 3 May 2025 | **Revised:** 12 May 2025 | **Accepted:** 13 May 2025 | **Published:** 10 June 2025

Suggested Citation

Ivankov, P. (2025). Theoretical Foundations and International Models for the Organization of Forensic Economic Expertise. *Oblik i finansi*, 2(108), 128-134. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2025-2\(108\)-128-134](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2025-2(108)-128-134)

This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 License (<http://www.creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>), which permits use and distribution in any medium, provided the original work is properly cited and the use is non-commercial.

© 2025 The Author(s).

¹ Pavlo Ivankov, Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, Ukraine.

ORCID 0009-0009-9246-5553

E-mail: rec1@sova.ua

Теоретичні основи та міжнародні моделі організації судово-економічної експертизи

Павло Іванков¹

Державний університет «Житомирська політехніка», м. Житомир, Україна

Анотація. Зростання криміналізації суспільства та економічної злочинності потребує активного реформування інститутів кримінального і судового провадження, де важливою ланкою є судова експертиза. Це зумовлює необхідність моделювання організаційної структури ефективної судово-економічної експертизи. Метою статті є обґрунтування та поглиблення теоретичних підходів до організації судово-економічної експертизи з використанням європейських норм та кращих зарубіжних практик. Для досягнення поставленої мети автором використано системно-структурний підхід та порівняльно-правовий метод. В статті проаналізовано структуру інституційно-організаційного забезпечення судово-експертної діяльності в Україні, визначено ризики організації судових експертиз з урахуванням трьох рівнів реалізації державної політики в цій галузі. Основними ризиками є: конфлікт інтересів, відсутність єдиної методологічної бази, обмежена прозорість і незалежність, дублювання функцій та неефективне використання ресурсів, залежність судових експертів від керівництва відомства. Ці ризики безпосередньо впливають на ефективність відомчого формату виконання судових експертиз. Проаналізовано моделі організації судово-експертної діяльності в Польщі, Литві, Німеччині та виявлено їх переваги. Оцінено можливості адаптації Україною зарубіжного досвіду для досягнення інституційної відокремленості експертної діяльності від слідства та сторін процесу, формування єдиної методологічної бази, а також забезпечення професійної автономії та відповідальності експертів. Запропоновано напрямки реформування організаційної структури судової експертизи в рамках реалізації європейських норм, прийнятих Європейською комісією з питань ефективності правосуддя (CEPEJ). Реалізація визначених у статті напрямків реформування організаційних засад судово-економічної експертизи забезпечить підвищення довіри до експертних висновків та гармонізацію українського законодавства з європейським правовим середовищем.

Ключові слова: судово-економічна експертиза, суб'єкти у сфері судової експертизи, судовий експерт, методологія судової експертизи, організація судово-експертної діяльності.

Постановка проблеми. В умовах трансформації правової та судової системи України, зростання складності економічних злочинів, особливої актуальності набуває дослідження організаційної моделі судово-економічної експертизи. Існуюча структура, що включає державні спеціалізовані установи (НДІ судових експертиз), недержавні суб'єкти та відомчі експертні служби (МВС, ДПСУ, СБУ тощо), функціонує у фрагментованому нормативному полі, що створює ризики правової невизначеності, дублювання повноважень, а відтак – впливає на якість судово-економічних досліджень.

Практика зарубіжних країн демонструє ефективні моделі організації системи судових експертиз із чітко врегульованим розподілом повноважень, незалежним статусом експертів, єдиними кваліфікаційними стандартами та прозорими реєстрами. Запровадження подібних підходів в Україні потребує критичного осмислення поточної ситуації та вироблення пропозицій щодо інтеграції міжнародних стандартів, з урахуванням національних правових та інституційних реалій.

Дослідження набуває ще більшої ваги у зв'язку з процесом євроінтеграції і, відповідно, зобов'язаннями щодо приведення правової бази у відповідність до європейських директив (зокрема, Директиви ЄС 2018/958). Крім того, забезпечення високої якості експертних висновків є передумовою справедливого правосуддя, особливо в умовах розгляду справ щодо відшкодування збитків внаслідок військової агресії

РФ, корупції та зловживань у сфері державних фінансів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми організаційного характеру в судово-експертній діяльності України досліджувала О.В. Хомутенко. Дослідниця вказала на наявність значної кількості уповноважених органів з дублюючими повноваженнями, що ускладнює координацію та ефективність роботи [1, с. 224]. У зв'язку з цим, нею було запропоновано централізоване методичне та інформаційне забезпечення експертної діяльності.

Натомість С.В. Євдокіменко, аналізуючи теоретичні та методологічні основи судово-економічної експертизи, не виявила необхідності радикальних змін у організації експертної діяльності в Україні, а обмежилась удосконаленням форм взаємодії учасників судового розслідування та судового провадження із фахівцем економістом при проведенні судово-економічних експертиз [2, с. 44].

Необхідність удосконалення організаційних механізмів для ефективного застосування експертних знань у правозастосовній практиці доведена у дослідженні Л.А. Парфентій [3, с. 15]. Всебічний аналіз існуючих проблем в організації судово-експертної діяльності здійснила Т.В. Лоза [4], запропонувавши шляхи підвищення ефективності експертної системи через реформування фінансування, методичного та кадрового забезпечення.

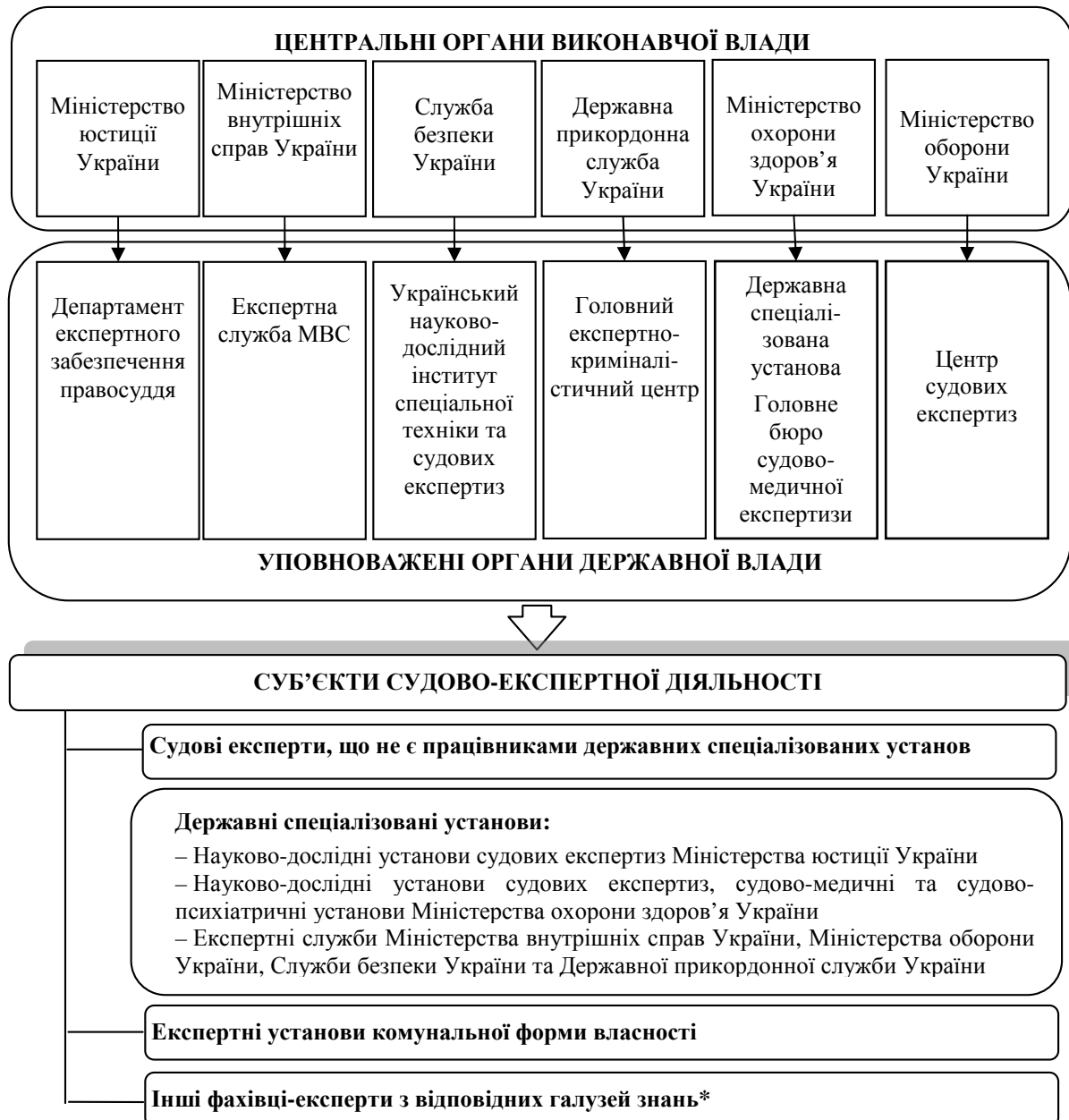
Ці дослідники здійснили вагомий внесок у розвиток організаційних засад судово-економічної експертизи в Україні. Разом з тим, на нашу думку, підвищення ефективності судово-економічної експертизи вимагає впровадження кращих зарубіжних практик побудови судової експертизи з урахуванням специфіки вітчизняного нормативного поля.

Метою статті є обґрунтування та поглиблення теоретичних підходів до організації судово-економічної експертизи з використанням європейських норм та кращих зарубіжних практик.

Методика дослідження. У дослідженні використано системно-структурний підхід для

аналізу нормативно-правового регулювання організації судово-економічної експертизи в Україні. Застосовано порівняльно-правовий метод для виявлення відомчих відмінностей у науково-методичному забезпеченні судової експертної діяльності та її структурних елементів.

Виклад основного матеріалу. Інституційна структура судової експертизи, визначена Законом України «Про судову експертизу» (далі – Закон) [5] передбачає реалізацію державної політики в цій галузі з урахуванням трьох рівнів організаційно-управлінського забезпечення, що схематично зображено на рисунку 1.

Рис. 1. Організаційна структура судово-експертної діяльності в Україні

* – особи, які володіють науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями та мають право проводити судову експертизу за законом, але не є працівниками державних спеціалізованих установ.
Джерело: складено автором на основі [5].

Організаційні та науково-методичні засади діяльності державних спеціалізованих установ, що здійснюють судово-експертну діяльність, згідно з частиною першою статті 8 Закону, покладаються на відповідні міністерства та державні органи, до сфери управління яких належать ці установи [5].

Експерти, які працюють у структурах Міністерства юстиції України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства оборони України, Державної прикордонної служби України, у своїй роботі керуються методологічними напрацюваннями, розробленими профільними головними установами кожного з цих відомств. Однак така відомча фрагментація призводить до значних розбіжностей у методичному підході до проведення експертиз, що суперечить загальносвітовим тенденціям до уніфікації та стандартизації експертної діяльності. Тенденція до формування відомчих експертних служб зберігається до сьогодні. Так, Державне бюро розслідувань у Стратегічній програмі діяльності на 2022–2026 роки також декларує намір створити власну експертну службу.

Що стосується судових експертів, які не працюють у складі державних спеціалізованих

установ, на сьогодні їхня діяльність методично та організаційно забезпечується Міністерством юстиції України. Це ж міністерство, відповідно до частини третьої статті 8 Закону, здійснює контроль за дотриманням законодавчих норм у сфері судово-експертної діяльності.

Отже, нинішня модель організації судової експертизи в Україні функціонує в умовах паралельного існування шести окремих методичних систем. Така ситуація є серйозним викликом для забезпечення єдності практики судових експертних досліджень та їх якості.

Наявність відомчих судово-експертних служб при таких силових та функціональних органах, як Міністерство внутрішніх справ України, Служба безпеки України, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство оборони України, Державна прикордонна служба України, має певні організаційні переваги, однак, супроводжується низкою суттєвих ризиків, особливо у контексті неупередженості, об'єктивності та ефективності судово-експертної діяльності. У таблиці 1 наведено детальний аналіз основних ризиків відомчих судово-економічних експертиз.

Таблиця 1. Ризики організації судово-експертної діяльності у форматі відомчих служб

№	Ризик	Характеристика
1.	Конфлікт інтересів	Відомчі експертні установи підпорядковуються тим органам, у провадженні яких часто перебувають справи, що потребують експертиз. Наприклад, експерти МВС проводять дослідження за справами, ініційованими або розслідуваними поліцією. Це створює ризик упередженості, оскільки експерти можуть діяти не як незалежні фахівці, а як частина структури, зацікавленої у певному результаті розслідування.
2.	Відсутність єдиної методологічної бази	Кожне відомство розробляє власну методологію проведення експертиз, що веде до розбіжностей у підходах, інтерпретації результатів, термінології. Це ускладнює порівняння висновків між різними експертними установами та знижує довіру до результатів експертизи у суді.
3.	Обмежена прозорість і незалежність	Відомчі експерти функціонують у внутрішній ієрархії відомств, де відсутній належний зовнішній нагляд. Це може ускладнити притягнення експерта до відповідальності за неякісне чи упереджене дослідження, а також обмежити доступ до експертної інформації для інших учасників процесу.
4.	Ризик дублювання функцій та неефективного використання ресурсів	Створення і утримання окремих відомчих служб у кожному міністерстві вимагає значних бюджетних витрат, при цьому багато видів експертиз дублюються. Відсутність координації призводить до фрагментації експертного середовища, замість централізованої, ефективної системи.
5.	Залежність судових експертів від керівництва відомства	Працівники відомчих установ є держслужбовцями, які перебувають в адміністративному підпорядкуванні керівництва. Це може впливати на свободу формулювання висновків, особливо у справах, пов'язаних із самими відомствами або їхніми працівниками.
6.	Потенційна нерівність сторін у судовому процесі	Якщо одна зі сторін (наприклад, слідство) має доступ до власних експертів, а інша (наприклад, підозрюваний чи захист) змушена звертатися до незалежних фахівців із меншою процесуальною вагою, це створює асиметрію прав і можливостей у справі.

Джерело: розроблено автором.

Наявність відомих судово-експертних служб у силових та інших структурах створює системні ризики для незалежності та об'єктивності судової експертизи. У процесі реформування судово-економічної експертизи в Україні доцільно передбачити поступовий перехід до централізованої, незалежної моделі організації експертної діяльності, яка базуватиметься на єдиній методологічній платформі та забезпечуватиме рівний доступ до неупереджених експертних висновків для всіх учасників судового процесу.

Серед розвинутих країн світу, правові системи яких мають схожі риси з українською континентальною правовою системою з елементами постсоціалістичної трансформації, Польща та Литва реалізували централізовану та незалежну модель організації судово-експертної діяльності в частині орієнтації на уніфіковану методологію, незалежність експертів та наукове обґрунтування висновків.

У Польщі основну роль у проведенні судових експертиз відіграє Інститут судових експертиз ім. проф. Я. Зея (Instytut Ekspertyz Sądowych im. prof. dra Jana Sejna) у Кракові [6]. Установа підпорядковується Міністерству юстиції, але функціонує як незалежний науково-дослідний центр, що забезпечує методологічну єдність судових експертиз по всій країні.

У Литві центральною установою є Литовський судово-експертний центр (Lietuvos teismo ekspertizės centras), який підпорядковується Міністерству юстиції, але має науково-дослідну та організаційну автономію, що дозволяє гарантувати незалежність експертиз [7]. Центр розробляє та затверджує єдині методичні підходи, що використовуються у судовій експертній практиці по всій країні.

У Німеччині Федеральне управління кримінальної поліції має спеціалізовані відділи, які займаються економічними та фінансовими злочинами. Ці державні експерти підтримують розслідування, аналізуючи складні фінансові проблеми та готуючи відповідні звіти. В окремих федеральних землях існують управління кримінальної поліції, які мають відділи з боротьби з економічною злочинністю. У цих відділах працюють експерти, які можуть розслідувати фінансові порушення та готувати звіти, які можуть бути використані в суді. Окрім державних експертів, у Німеччині існує велика кількість приватних судово-економічних експертів. Вони часто отримують замовлення від судів, прокуратури, компаній або приватних осіб для підготовки незалежних звітів. Федеральна асоціація публічно призначених, присяжних і кваліфікованих експертів (BVS) діє як головна організація для цих експертів [8]. Члени цієї асоціації зобов'язані підтримувати високі стандарти у своїй роботі та регулярно проходити підвищення кваліфікації.

Федеральна асоціація публічно призначених присяжних і кваліфікованих експертів (BVS) об'єднує близько 3000 приватних експертів у 250 спеціалізованих галузях і висуває високі вимоги до судово-економічних експертів, щоб забезпечити їхню

компетентність, незалежність і надійність. Це відбувається через високі вимоги до судово-економічних експертів щодо професійної кваліфікації, що передбачає хорошу академічну освіту з економіки або подібної дисципліни, а також кілька років професійного досвіду у відповідних сферах діяльності. Також вимагається наявність досвіду у судово-економічному аналізі економічних фактів, включаючи знання бухгалтерського обліку, аналізу балансу та розслідування економічних злочинів.

Членство у BVS передбачає особисту чесність, яка виражається через демонстрацію незалежності і відсутності конфлікту інтересів. Передбачене зобов'язання конфіденційності щодо інформації, отриманої в ході експертної оцінки. Гарантії незалежності та професіоналізму досягаються через порядок публічного призначення та приведення до присяги, яке здійснюється компетентними державними органами, такими як промислово-торговельні палати або професійні палати (Industrie- und Handelskammern (IHKs)).

Призначення судового експерта обмежене в часі і становить п'ять років. До закінчення цього терміну експерт повинен ще раз підтвердити свою придатність для отримання продовження.

Завдяки цим суворим вимогам і структурованому процесу призначення BVS гарантує, що судово-економічні експерти мають необхідний досвід і чесність для підготовки високоякісних і надійних звітів.

Разом з тим, суди мають можливість перевірити незалежність експерта. Якщо є сумніви в неупередженості, експерт може бути відхилений або звільнений від виконання своїх завдань. Це служить для захисту сторін, які беруть участь у розгляді, та збереження об'єктивності в процесі.

Таке поєднання державного призначення, присяги, принципів професійної етики та судового контролю забезпечує незалежність призначених судом економічних експертів у Німеччині.

Отже, наведені приклади централізованої та незалежної організації судової експертизи зарубіжних країн демонструють:

- *інституційну відокремленість* експертної діяльності від слідства та сторін процесу;
- *єдину методологічну базу* на національному рівні;
- *професійну автономію та відповідальність експертів.*

Реформування системи судово-економічної експертизи в Україні, на нашу думку, може відбуватись з використанням цих моделей як орієнтиру.

Крім того, таким орієнтиром також виступає рекомендаційний акт Ради Європи «Guidelines on the role of court-appointed experts in judicial proceedings of Council of Europe's Member States», ухвалений Європейською комісією з питань ефективності правосуддя (CEPEJ) на 24-му пленарному засіданні (Страсбург, 11–12 грудня 2014 р.) [9]. Назва

документа українською мовою перекладається як «Рекомендації щодо ролі судових експертів, призначених судом, у судовому провадженні в державах-членах Ради Європи» (далі – Рекомендації СЕРЕЈ). Його мета – установити загальні стандарти щодо ролі, незалежності, призначення та контролю судових експертів у державах-членах. Хоч він не є обов'язковим до виконання, документ має високу авторитетність і використовується для гармонізації національного законодавства з європейськими принципами правосуддя.

На необхідність реформування національної системи експертного забезпечення правосуддя на основі європейських стандартів, визначених Рекомендаціями СЕРЕЈ, вказує Г.К. Авдєєва [10, с. 11]. Серед запропонованих дослідницею напрямів реформування: демонополізація державних експертних установ, розширення доступу до професії судового експерта, посилення індивідуальної відповідальності експертів та забезпечення рівності сторін у судовому процесі. Вважаємо за необхідне доповнити ці пропозиції нормами щодо дотримання незалежності судових експертів (Рекомендації СЕРЕЈ, п. 7, 9, 10, 82, 83) через розробку на національному рівні правил незалежності, неупередженості і чесності судового експерта.

Наше дослідження свідчить, що в Україні наявність відомчих експертних служб суперечить цим принципам, оскільки такі експерти де-факто є підлеглими однієї зі сторін процесу. Необхідно передбачити перехід до незалежної структури судової експертизи, відокремленої від органів розслідування.

Методологічна єдність та контроль якості, визначені п. 112-118 Рекомендацій СЕРЕЈ, передбачають існування системи контролю за якістю

експертизи, а також можливість професійного покарання за недбалість або порушення професійних стандартів. В цілому, відповідно до принципів розроблених у цьому документі, кожна держава-член Ради Європи має або запровадити правові норми, що стосуються прав та обов'язків експертів у судовому процесі, або переглянути існуючі керівні принципи у цьому питанні на предмет відповідності мінімальним стандартам правил поведінки експертів. Україна рухається в напрямку європейської інтеграції, тому доцільно використати Рекомендації СЕРЕЈ як нормативну основу, що дозволить:

- уніфікувати, демонополізувати та деполітизувати судово-експертну систему;
- забезпечити незалежність та рівність сторін у процесі;
- створити єдину систему контролю, навчання та методології, що відповідає європейським стандартам.

Такі зміни забезпечать підвищення довіри до експертних висновків та гармонізацію українського законодавства з європейським правовим середовищем.

Висновки. Дослідження напрямків реформування організації судово-економічної експертизи в Україні дозволило виявити ризики цієї системи та встановити інституційну основу вектору розвитку судової експертизи, яка передбачає інституційну відокремленість експертної діяльності від слідства та сторін процесу, єдину методологічну базу на національному рівні, професійну автономію, незалежність та відповідальність експертів. В майбутніх дослідженнях слід глибше обґрунтувати підходи до стандартизації експертної діяльності для підвищення якості експертних висновків та довіри до результатів експертиз у судовій практиці.

4 Список використаних джерел

1. Хомутенко О. В. Аналіз інформаційного забезпечення організаційної технології проведення судово-економічної експертизи. *Економіка і регіон*. 2012. № 3(34). С. 222-227.
2. Євдокіменко С. В. Перспективи розвитку судово-економічних експертиз. *Наше право*. 2016. № 2. С. 42-46.
3. Парфентій Л. А. Судова економічна експертиза при розслідуванні корупційних злочинів. *Право і безпека*. 2022. № 87(4). С. 13-23. <https://doi.org/10.32631/pb.2022.4.01>
4. Лоза Т. В. Проблеми організації судово-експертної діяльності в Україні та шляхи їх вирішення. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.06.112>
5. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення 27.05. 2025).
6. Instytut Ekspertyz Sądowych im. Prof. dra Jana Sehna w Krakowie. URL: <https://www.gov.pl/web/ies/opinie-ekspertyzy> (дата звернення 27.05. 2025).
7. Lietuvos teismo ekspertizės centras. URL: <https://itec.lrv.lt/lt/>
8. Bundesverband öffentlich bestellter und vereidigter sowie qualifizierter Sachverständiger e.V. (BVS) URL: <https://www.bvs-ev.de/> (дата звернення 27.05. 2025).
9. Guidelines on the role of court-appointed experts in judicial proceedings of Council of Europe's Member States Document adopted by CEPEJ at its 24th Plenary meeting (Strasbourg, 11-12 December 2014). European commission for the efficiency of justice (CEPEJ). URL: <https://www.vkksu.gov.ua/userfiles/doc/cepej/24-kerivni%20principu%20roli%20priznachenih.pdf> (дата звернення 27.05. 2025).
10. Авдєєва Г. К. Проблеми і перспективи реформування системи експертного забезпечення правосуддя України в умовах євроінтеграції. *Amparo*. 2022. Спецвипуск. Том 1. С. 7-13. <https://doi.org/10.26661/2786-5649-2022-spec-1-01>
11. Amoako E. N. The Role and Function of the Forensic Science Regulator in the UK. In *Encyclopedia of Forensic and Legal Medicine (Third Edition)*. 2025. pp. 648-654. <https://doi.org/10.1016/B978-0-443-21441-7.00234-X>

12. Стельмах Н. Бухгалтерська експертиза як інструмент верифікації облікових даних під час процесуальних дій. *Облік і фінанси*. 2022. № 1(95). С. 135-140. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-1\(95\)-135-140](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-1(95)-135-140)

4 References

1. Khomutenko, O. V. (2012). Analysis of information support for the organizational technology of conducting forensic economic expertise. *Ekonomika i rehion*, 3(34), 222-227. [in Ukrainian]
2. Yevdokimenko, S. V. (2016). Prospects for the development of forensic economic expertise. *Nashe pravo*, 2, 42-46. [in Ukrainian]
3. Parfentii, L. A. (2022) Forensic economic expertise in the investigation of corruption crimes. *Pravo i bezpeka*, 87(4), 13-23. <https://doi.org/10.32631/pb.2022.4.01> [in Ukrainian]
4. Loza, T. V. (2023). Problems of organizing forensic expert activities in Ukraine and ways to solve them. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.06.112> [in Ukrainian]
5. Verkhovna Rada of Ukraine. (1994). On Forensic Expertise: Law of Ukraine. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> [in Ukrainian]
6. Institute of Forensic Research in Kraków. Retrieved from <https://www.gov.pl/web/ies-en>
7. Lietuvos teismo ekspertizės centras. Retrieved from <https://itec.lrv.lt/en/>
8. Bundesverband öffentlich bestellter und vereidigter sowie qualifizierter Sachverständiger e.V. (BVS). Retrieved from <https://www.bvs-ev.de/en>
9. European commission for the efficiency of justice (CEPEJ). (2014). Guidelines on the role of court-appointed experts in judicial proceedings of Council of Europe's Member States Document adopted by CEPEJ at its 24th Plenary meeting (Strasbourg, 11–12 December 2014). Retrieved from <https://www.vkksu.gov.ua/userfiles/doc/cepej/24-kerivni%20princupu%20roli%20priznachenih.pdf>
10. Avdieieva, H. K. (2022). Problems and prospects of reforming the system of expert provision of justice in Ukraine in the context of European integration. *Amparo*, 1, 7-13. <https://doi.org/10.26661/2786-5649-2022-spec-1-01> [in Ukrainian]
11. Amoako, E. N. (2025). The Role and Function of the Forensic Science Regulator in the UK. In: *Encyclopedia of Forensic and Legal Medicine (Third Edition)*. pp. 648-654. <https://doi.org/10.1016/B978-0-443-21441-7.00234-X>
12. Stelmakh, N. (2022). Accounting Expertise as a Tool for Verification of Accounting Data in Legal Proceedings. *Oblik i finansy*, 1(95), 135-140. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-1\(95\)-135-140](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2022-1(95)-135-140) [in Ukrainian]